

НОБИ

ПОЕЗИЯ

8

1966

НОВІ ПОЕЗІЇ

1966

Ч. 8.

В-во Нью-Йоркської Групи
Нью-Йорк
1966

NEW POETRY

1966

№ 8

**An Annual Ukrainian Language Publication of
"THE NEW YORK GROUP"**

Обкладинка роботи Юрія Соловія

**Річник «НОВІ ПОЕЗІЇ»
Редагує колегія
Всі права застережені**

**Адреса:
"THE NEW YORK GROUP"
64 - 15 Dieterle Crescent
Rego Park, N. Y. 11374, U.S.A.**

ЗМІСТ

	стор.
ПАТРИЦІЯ КИЛИНА — Плач на смерть Антонія Ріса Пастора	5
БОГДАН БОЙЧУК — Дівчині на майбутнє	10
Процесія	11
Кам'яний парк	12
ЕММА АНДІЄВСЬКА — Базар — поруч і осторонь	13
Так, саме це	17
ЮРІЙ ТАРНАВСЬКИЙ — На смерть Антонія Ріса Пастора	19
Фаду	21
ВІРА ВОВК — Балада про три долі	23
Балада про Дафну, що стала бұзком	24
Балада про вічну наречену	25
Балада про німий вітряк	26
Балада про бароккового ангела	27
Балада про вітер і дощ	28
БОГДАН РУБЧАК — До Кліо	29
Бальзак	30
Барокковий вірш	31
Підступ	32
Міські дерева	33
ФЕДЕРІКО ҐАРСІЯ ЛЬОРКА — Старий яшұр (Ю. Тарнавський)	34
Мушля (Ю. Тарнавський)	36
Плаче яшұр (Ю. Тарнавський)	37
Дерево, дерево (Ю. Тарнавський)	38
Сомнамбулічний романс (Ю. Тарнавський)	39
Твоє дитинство в Ментоні (П. Килина)	42
Ода до короля Гарлема (В. Бұргардт)	44
Ода до Волта Вітмана (В. Вовк і В. Бұргардт)	48
Голосіння за Ігнасьом Санчесом Мехіасом (В. Бұргардт)	53
Омега (В. Вовк)	62
ПРО АВТОРІВ	62

Патриція Килина

ПЛАЧ НА СМЕРТЬ АНТОНІЯ РІСА ПАСТОРА

Більбао, Еспанія

23 серпня, 1966

I.

Ріг бика, немов блискавка, вдаряє твої груди
і розщеплює дерево твого серця.
Як страшне світло, твоя агонія білить лиця всіх матадорів.
Коли ти встаєш поволіше від диму,
кров звуглює твій шовковий одяг торера.
О, як ти дивуєшся своїй слабкості!

Я не бачу твоєї смерти,
тільки читаю про неї в газеті, яка має три дні або
три століття,
та я, немов пророчиця минулого часу,
чую крик натовпу, як синій грім рога бика,
і бачу бика, що стоїть над тобою, неначе грозова хмара.
Моє серце стає тліти і чорніти,
і я дивуюся, що мені треба вмирати більше, як раз.
Встаєш поволіше від диму,
коли бик завмирає, як луна далекої бурі.
Рукою хочеш посадити зернину нового серця в твоїх грудях,
але знову падеш, поволіше, як кам'яніє ліс,
і матадори тебе винесуть із арени,
вже дорогоцінного, немов колоду раптом перетворену
на опаль.

II.

Якщо ми плачемо над славними,
як плакати над неславними?
Бики вбили багато великих матадорів —

Пепе-Ільйо, Ель Еспартеро, Хоселіто, Манолете —
але ти, Антоніо Рісо Пасторе,
не є матадором, тільки слугою матадора.
Ти не дістав шаблі, щоб убити бика, який тебе вбиває.
Не маєш грошей на сріблом гаптований одяг,
і так із твого дешевого чорного гаптування
прядеться жалобна вуаль твоєї жінки.
Як плакати над невідомими,
яких смерть не є мучеництво Тамуза?
Ми розуміємо смерть Бога,
та твоя смерть, Антоніо Рісо Пасторе,
є незбагненна, немов тріснення каменя.

Хоч я не розумію, я плачу.
Плаче голота, тримаючи в руках квитки на твою смерть.
Плачуть матадори, і їхні сльози падають,
немов розтоплене золото, на їхнє золоте гаптування.
І плачуть лікарі, слізьми гіркішими від йоду.
Тільки не плаче бик, бо він не вміє плакати —
він умирає з шаблею твого матадора в серці.
Четвертування його туші — твоя панахида.
Його чорна шкіра — твій катафальк.
О, Антоніо Рісо Пасторе, навіть бик є Тамуз!

III.

Запізно я бачу яву в каплиці.
Холоднієш, білієш від простирала, неначе від попелу.
Довкола тебе росте гай свічок,
і полумені стирають твій профіль, неначе з камеї.
Ти є замолодий на розпач,
і заразом застарий на сні слави.
Твої очі, вже два агати, тримають у собі
скам'янілу пам'ять твоїх дітей.
У жовтім світлі плаваєш, неначе в янтарі,

і розтоплене золото матадорських сліз
капає на твоє лице і застигає у посмертну маску,
старшу від маски Агамемнона, але не призначену
до музею.
Убиті королі воскреснуть, Артур прийде знову, і Озіріс,
і Христос,
але ти, Антонію Рісо Пасторе, не маєш королеви,
тільки жінку в Мадріді, яка нічого не знає про чари.
І я приходжу до каплиці запізно,
моя свічка, вже алябастер, вже статуя,
вже рінь, вже поле, вже тополя.

IV.

Виїжджаєш із Більбао, в авті немов чорний алмаз,
немов ебон,
в авті кращім від того, яке тебе взяло до Більбао.
Тепер вони замовляють тобі пишність, яку відмовляли
в житті.
Ти, що знаєш так багато про довгі подорожі по Іспанії,
є байдужий до останньої.
В Мадріді чекає на тебе труна з рогами, чорніша від бика,
в Мадріді чекає кладовище, безжалісніше від голоти,
в Мадріді чекає могила, менша від твоєї платні.
Антонію, тебе минають тополі,
і їхні золоті листки падають поволі,
бо дерево твоїх жил уже голе.
Твоя кров засіяла поле твоєї Кастілії,
та сходять не пшениця, а маки, які обминають жінці.
Міста й села тебе минають, як плакальники,
міста й села, де ти колись бився з биками,
і в них чоловіки голосять: «Антонію Рісо Пасторе!»,
та ти байдужий до останньої хвали.
Приїжджаєш в Мадрид, де тобі треба робити останній
виступ,

і твої діти і жінка голосять: «Антоніо Рісо Пасторе!»,
та ти байдужий до останнього привітання.
О, така є байдужість смерти,
що вона видержить обійми жінок і поцілунки дітей!
Так мертве дерево видержує весну.
І далі голосіння в телевізії, «Антоніо! Антоніо! Антоніо!»,
та ти байдужий, байдужий в останній тиші —
у стовбурі твоїх грудей, джмелі роблять вулик,
прилітають із поля Кастілії з маковим нектаром,
і в твоїм серці ховають чорний мед.

V.

Ріг, немов корінь, розщеплює камінь твого серця,
та голота вже тебе забуває,
і я тебе забуваю теж,
бо мені ще треба перенести тисячі смертей.
Я плачу якнайкраще,
але все горе — автопортрет на камеї.
Вибач моє себелюбство.
Твоя смерть, колись амбра і аміак,
тепер є осінніми айстрами в городах Кастілії.
Голубіє твоя смерть,
і жовті тополі вже не плачуть, тільки випускають листки.
Та як співати про тебе, коли ти не є Манолете?
Твоя слава є народня пісня, ніколи не співана.
Ти хотів бути матадором,
але тобі бракувало майстерности і щастя.
Як співати, що рожева пелерина цвіла в твоїх руках?
Як співати про твою фантастичну золоту фігуру
серед арени?
Про твою хоробрість перед чорною брамою рогів?
Такі пісні лишаються для матадорів,
що понесуть твою труну.

VI.

Я знаю, чи будемо жити після смерти.
Може, коли затрубить ангел страшного суду,
ти, який стільки разів чув сурму серед арени,
яка сповіщає вхід бика,
ти встанеш відразу, кажучи:
«Це я, Антоніо Рісо Пастор,
з моїм чорно-гаптованим одягом,
з серцем відкритим, немов сьома печать».
Ти зійдеш, як пшениця,
твої діти вийдуть із каменя янтарю,
і якщо євангелія каже правду,
що смиренні дістануть у спадщину світ,
тоді, може, з усіх наших сердець
виросне золоте дерево радости.
Та я ще не знаю такі речі,
лиш тим часом напишу епітафію:
«Тут лежить Антоніо Рісо Пастор,
що обернувся в шрам, вугіль, ринь.
Часами встромляв бандерілі в карк бика з певною
сміливістю.
Всі кажуть, що він був добрий друг.
Хай спить без легенди.»

Богдан Бойчук

ДІВЧИНІ НА МАЙБУТНЄ

М. К.

Хоч небо обросло барвінком хмар,
і соснами спливає жаль живиці, —
в хустину смутку не ховай очей
і не викликуй тугу білолицю.

Хай гусне в пам'яті вино прощань,
хай відвертаються плечима весни, —
нам серце, наче яблуко, клює
щось молоде, усміхнене, чудесне.

Хоч небо обросло барвінком хмар,
кору обмотує вечірня втома, —
подай мені з голубооких мрій,
візьми від мене кароокий спомин.

ПРОЦЕСІЯ

(Ю. Соловієві)

"Ідіть і вплийте на землю
сім чаш обурення Божого."
Одкровення, 16. 1.

Повільно пропихалися крізь ніч сторицями,
підносячи скелет з розп'ятими руками.
І темрява вливалася в чашки очищами,
аж терпли кості в суголовних ямах.

Вилазили по одному з землі безликими
(яких запхав в чорнозем тридцять третій рік) —
і йшли крізь ніч голодні, зморені, і кликали,
а голос їх морозив гирла рік.

Толочили іржаві гусениці танків,
що висли шкурами з рудих плечей степів.
І кров'ю бризкало від сонця на світанку
по зірваній гранатами траві.

Повільно йшли. До них доходили крізь ранок:
яких побила пошесть на тверді дошки.
На сході — блискавки потяли в небі рани,
і полум'ям пожежі потекли.

Йшли ті — яким ламала ребра тінь від ґратів,
і ті — яких вдихнули північні сніги.
Тулились білими кістками брат до брата
і кликали очищами туди!

Повільно йшли крізь день... А зав'язавши в череві
зважнілі болі первородної провини, —
блудила жінка і прибитого на дерево
шукала сина.

КАМ'ЯНИЙ ПАРК

Тепер: на ямах їх сердець ростуть камінні спогади,
що згадують про них рядами епітафій, —
живі:
ціле життя ідуть до них і відвертають погляди,
і замість лиць — несуть картки порожніх біографій.
Внизу розпалена дорога душиться в ровах,
потріскана кривавить тяжко таром і смолою,
а джети б'ють тілами в голі небеса
і ревом між гробами тишу роздирають.
Розчавлена гумовими колесами машин,
влипає тиша в порища асфальту, —
мотори гуркотом проверчують місця спочину
і їхні кості витрясають з глини.
А в ямах їх сердець — стоять камінні спогади,
що згадують про них рядами епітафій, —
живі:
ціле життя ідуть до них і відвертають погляди,
і замість лиць — картки порожніх біографій.

Емма Андіївська

БАЗАР — ПОРУЧ І ОСТОРОНЬ

(З «Базарів Страшного Суду»)

Від свята відсвіти ідуть:
«Ти справді ти, ти дійсно тут?»
Щоб ні ступити, ні пройти:
«Жерун буття, обітниць пуп,
У пута — низ і висоту!»
Крізь помахи, слова, літа
Глухих падінь, лунких літань, —
Вузлом із осетра і ножиць —
І світ навпіл: молюска ніжність
Струмка легеню в попіл нищить,
Щоб поверхом рослинним нижче
Спокутувать кулясту множість:
«Сточили хмару хробаки,
Краплину видовжу в ріку!» —
І до стеблистої щоки
Жучок протоку приточив
Так м'яко, що ніхто й не зчувсь
(Погоди плавальний міхур
Ліг відпочити на мохи).
Одбігши вух і личаків,
Зорю везуть на слимаку —
Мчать спалахи на патиках.
Забувши циркулі і межі,
В патьоках тіста і в молозиві
Базар на боці бабок множить,
Стіну піднявши за волосся.
«Ти справді ти, чи так здалося?»
В зелену лутку з лотоків
Являють хлястик пелюстка.
Забувши первородний темп

(Що діялося на мостах!),
Грозою агрусовий тинк —
Задухи помсту й тісноти —
Пласти природи пролистав,
Ластами ляпаючи з тумб:
«Ти справді ти, ти дійсно тут?» —
Щоб просвітами німоти:
«Не та хода, не та мета!»
Із пісні вирвано мотив,
Що коней колобком мете.
Не зупинити те, що коїться.
Потоп? І до води звикають.
Метилловими язиками
Базар від себе відрікається:
«Нехай заказано законом,
І з-під замка нутро докину», —
Жмутами м'ясо рве зі спини:
«Ти дійсно ти, чи тільки спомин?»
На купу розум, тіло, пам'ять, —
Нехай на перехрестях палять,
Новою плоттю вдягне подмух
Із попелу, ікрою спрощень
Воскресши на очах зі споду:
«Стіна — стіни зазнає спротиву!» —
Й ніде нікому не в кунах,
Що виживши, живцем кона,
Прозорі зору халабуди...
Стоїть пейзаж налитий в бутлі —
Двигтять рослинні ринки збуту.
Набік молочну плівку будня —
Й комахокрильний всесвіт дудлять.
На обрії в чохлах майбутнє.
Каркаси, полум'я хребти,
Що з хрустом з місяця ростуть,

Базар по каннах розметав:
«Нехай в наперстку зорі сплять,
Нема напарника літять,
Самі папуші і осли!» —
Буття із діжки — питуном,
Весь мерехтом — і потонув.
Озерні лепехи посла
На лапах спомин пронесли,
Надсипавши в росу паслін, —
Й по той бік. Тільки вогкий слід.
Кривою в кровоносну гру
По серце, по колодки вгруз
Сліпучістю білків і гроз,
Назавжди, так увесь на раз,
Від світлоносної зарази
Безсилий глузд, золою розум,
В сліпі кути ковтком розносить,
Зустрів — і захлинувся навстіж.
«Ти здійснення чи слуху витвір?»
Огуддя гублячи і первні
(Надмірну проявивши ревність,
Зворотного домчали рівня)
На паляницю — Суд Страшний —
Летять на дудці хирляки.
Розтявши душу, дух левад
М'яку виделку вилива —
Звиса з виделки голова:
Веде на царство половин,
Де гусінь губкою з трави
Здіймає міхи воскові
В світи зернин і заковик,
Де кущ-хижак, глибин тварина,
Весь мацальця, іде по ринві
І покришкою трощить ранок. —

Завинувши ся склом від реву,
Назавжди узаконив зриви,
Що в навіженність наріка...
Хоч як тебе я не зрікавсь,
Базаре, ти з усіх лукавств,
Із вироку, із кости й крові
Відкраяний (і крицю кривдять),
Із розчинів, як нетля з пам'яті,
Навіки в застінки — злопам'ятний,
У піжмурки, у навітки...
Зелені плями на руках.
Рай цвіркуновий на жовтку,
На капустяному листку,
На похваті у холодку.
Збіговисько лопатекрилих,
Ластатих вій, обрубки вимірів,
Розплесканих пластами вимерлих
В таке завершення світів,
Що тільки присмерком світять
По той бік світла й сліпоти.

ТАК, САМЕ ЦЕ

(З «Відозви»)

Правду — в землю.
Кривду — в хороми.
Життєпорушники.
Віроломи.
Лицемірством світи урухомили.
Живій м'ясорубці: «О, пані хороша!»
Світ би за очі —
Де ти, мужносте?
Реве м'ясорубка в простір порожній —
Наступних трощить —
Силосом людський овоч.
Світ мовчить:
«Є люд наський, а є нічий!»
Чужа сорочка плечей не пече.
Кожний свою тільки чує.
Чесність? —
Занадто невчасно.
Крик без луни: звідки ти напасте?
Вік не вирвуться з-під охорони.
Цих без похоронів,
Усіх — купно,
Дитячий майданчик на трупи!
Сумління? — А дикого каменя брили!
Хіба не однаково, як до могили?
Скільки мерцями земля не гула.
Скільки дідів, юнаків, немовлят! —
Нікому промовляти.
За цими — не плакали і не тужили.
По цих — і пам'ять покатували,
Ніби ніколи вони й не жили.

Тромби в каналах.
Правду — в землю.
Тільки ж вулкани,
Вулкани — підземні!

Юрій Тарнавський

НА СМЕРТЬ АНТОНІЯ РІСА ПАСТОРА

Поховзнулися твої ноги, і ти упав у твоє серце. Це була сховзькість піску, і твого віку, і сховзькість слини бика. якою була покрита арена. Це була сховзькість речовини, з якої була зроблена юрба, що тебе окружала і яку твоїрила міжмолекулярна сила твого зору.

Ти впав на гору білих квітів, як на кострище, придумане поетами, і потемніло тобі в очах від запаху, що йшов від них. І твої вуха назавжди наповнилися звуками листування нових банкнотів та вимовлюванням нулів надрукованих на них мужеським голосом, дещо невиразним від слини.

Рушила з місця гора, тягнена чотирьома купами теж білих квітів, як ніжними биками, і посунулася, трусячися, в сторону невидимого Мадриду. І затремтіли натовпи людей, як безліч сліз, близьких до себе, та назавжди відокремлених, і біля хвіртки, крізь яку вивітрилася твоя душа, стали спинами до себе три матадори, і довго шукали твого обличчя в своїх грудях, слухаючи морозу, що йшов від їхніх костей в сторону серця, і круги ляку розходилися по їхніх очах, як по воді. Сходила червона трава там, де ти пропав.

Тоді заговорила ціла Іспанія мовою цифр, і побачила твоя рідня твої ноги, що вилазили із радіоприймача, і син твій по першій подружжі став знаходити куски тебе по вулиці, коли вертався додому зі своєю дівчиною, і сирени Іспанії набрали звуку голосу твоєї жінки.

Стало великим твоє тіло, від Більбао до Санаторіо де

торерос, і не було вже ні місця, ні потреби для ночі. І вісім мужів захотіло піднести його на свої плечі, та не змогло зрушити його з місця. І хоч вони понесли його, воно осталося там назавжди, все ростучи і ростучи.

Ти плачеш, Антонію, плачеш, що не можеш тому порадити, і що воно виповнить увесь світ. Ти плачеш, стоячи перед плякатом на кориду з-перед п'яти років, з усмішкою на устах і твоїм другим сином на руках, з того ж таки часу. Ти плачеш, і сльози, як великі білі обличчя, заступають тобі світ, і ти не знаєш, чи це вони так коливаються, а чи це обличчя Пака Каміна, Ель Віті й Ель Монагільйо, що за чотириста один кілометр на північ ідуть в сторону і для тебе.

ФАДУ

Місто першої відсутности, до якого ми причалюємо у нашому спільному сні, повільному й важкому, як корабель, з моїми очима, як портами, прозорими й до половини заслоненими поземними пластами зеленої води, з нашими блідими головами, як місяцями вдень, частково знищеними кораблем, як часом, що минув, під мостом, що лучить місяць з ясністю, яка зростає, зробленим з металу, нетривкого, як блиск зорі.

Ти стаєш смаком кави, в якому, замість гіркоти, є тривання похорону когось дуже близького, що ще не вмер, простором ждальні остаточно опущеного вокзалу зі звуком безлюдних та запилених американських бібліотек, з вакаційними плякатами, що пропонують подорожі до місцевостей, де, вони запевняють, можна раз назавжди переконатися у ілюзійності щастя. Коли ступаємо на землю, під покладом, як пісня, тужить обличчя, молитися до якого у мене не стало сили.

Просякле смутком, який є числом два, що становить нашу суму на першій площі; назвами неіснуючих підприємств, що торгують заморським товаром, на вивісках складів та крамниць; датою, на яку була призначена парада списків прізвищ без людей, перед очима мертвого диктатора; стилем тридцятих років плякату на кориду з торерами без очей, ротів та носів; стрімкістю узбіч твоїх пагорбків; рожевим кольором твоїх вілл та чорним твоєї зелені; значенням слова «парлямент», біля якого ми проходимо, вже втомлені; нашим першим поворотом, повз сміх повії, як будинок, великий та побудований з цегли, крізь верстви кави та рідких людей; цифрами годин других відвідин та кута дуги закруту, яким ми йдемо; нашими тіньми на дорозі, білими від ляку; законом, який не дозволяє мертвим

з'являтися на фотоплівці; пивом, що чорне від жалоби; бодем голови, від якого, як від дуже великої спеки, м'якшають площі; предметами, зробленими зі ситости, немов зі золота чи срібла; натовпами, повільними від свого минулого, як від додаткових осіб; жовтими трамваями, що, як дерева від вітру, гнуться в сторону гавані, куди ми стремимо; ти назавжди затримало мене біля своєї церкви, збудованої з того, що робить сумерк фіялковим, сидячого на низькім мурі, з моїм обличчям захованим в долонях, твердим та холодним, як відкритий фотографічний апарат.

Столице країни тисячі портів, до яких ніколи не вертаються кораблі, і мова якої має тільки голосну «у» — там на кручі над тобою, де розляглася неприступна фортеця цвинтаря, дівчата роблять воду, і струмені сечі колишуться у вітрі, як чорні кипариси.

Віра Вовк

БАЛЯДА ПРО ТРИ ДОЛІ

(Теодозії Бриж)

Молода сиділа наряджена, мов ікона.
Скрипнула фіртка, ввійшли три дівчини:
Біла Доля, сіра Доля, чорна Доля.

«Ми несемо гостинці», — обізвалася перша.
«Ось дзбан із голубими сльозами,
За тебе пролитими», — мовила.

Друга добула з вишневої скрині
Дванадцять ліктів зажурених буднів:
«Ти потнеш їх на обруси, простирила й пелени», —
сказала.

Третя висипала на стіл
Своє холодне намисто з коралю і оніксу.
Ніщо не сказала,
Лиш повела чорнозоро від хреста до порога.

Молода прийняла все в глибокій покорі.
І довго їй Долі співали,
Синьоцвітний сплітавши барвінок.

На світанку пішли собі геть
Навшпиньки у сизі тумани:
Біла Доля, сіра Доля, чорна Доля.

БАЛЯДА ПРО ДАФНУ, ЩО СТАЛА БУЗКОМ

(Ліні Костенко)

Мої стежки повсякали в землю:
Я станула. Мова синицею відлетіла.
Засліпило золотобанне свято.

За мною шаліло сонце
З руками червоних медуз
З таратайками, дримбами, калаталами.

Але в мене газелині ноги,
Я бистріша, ніж думка.
Небесні дзеркала плили
В дніпрових сльозах...

Соняшники забрали сонце в полон.
Я станула в тіні, пробила корінням землю,
І бджоли збирають мій гіркий мед з кучерявих пелюсток.

БАЛЯДА ПРО ВІЧНУ НАРЕЧЕНУ

Вона лежала з печаттю місяця на устах,
Доки сонце не кинуло в шибу оранжову рукавицю,
І затріпав крилами в клітці грудей полонений півень.

Хвиля лизала берег солоною губою,
Вицвітали букети манго з могил,
І скаменілі кити пучнявіли островами.

Вона загубила свій зір за мереживом пін:
Жалібним жабуринням спливало волосся,
Стирало слід літа на щоці.
Киноваром грибів світилися кори.

За нею життя розпинало мапи мандрівок,
Будувало міст шахівниці.

Вирвала дерево манго з могили,
Обтрусил коріння з голубої землі,
Прип'яла косі водоспадову стьожку.

Вона ждала на руки з чистого алябастру,
На гасло таврованих уст,
На кроки ходячих колон.
А море їй викидало під ноги
Самі поломані торси,
Скойки безоких облич.
І майорів вечір синьо й червоно з папужих хребтів.

Коли на морі розвився нарцис:
Чотирищоглий вітрильник,
Наречена пустила червоного півня на волю
З живої могили грудей,
Щоб у ватрі жорстоких хвиль
Згоріли її сподівання.

БАЛЯДА ПРО НІМІЙ ВІТРЯК

(Aureliensville Shrine)

На льоново-небесних листах
Літаки пишуть знак вічності.
З гірського ребра джурчить джерело.
Іскриться узбіччя доріг
Мокрими марказитами.
В шестируких велетнів, угорі,
Сваряться сизі дроти,
Калюжі гонгами відгукаються сонцю.
Самотній вітряк на миги
Передає мені якусь вістку
Промовчану в усній словесності.

Проростає крізь мене волосся лісів,
Пробивають паростки шкіру.
Самотній вітряк на миги
Кричить мені свою вістку
З країни пружних мостів
У перескоках через безодні.
Ожинників хижі пазурі
Забрали мене в ясир,
Коли дароносницю сонця
Підносять свячені горби.

Я знаю холодний вогонь
У неповторних зіницях,
І голубі ватри світанків,
І тіла в самоцвітах роси
Серед пригорщів щедрих долин.
Тільки не розгадаю вісток
Мудрого вітряка,
Колесованого на обрії,
Коли дозріває знак вічності
На льоново-небесних листах.

БАЛЯДА ПРО БАРОККОВОГО АНГЕЛА

Ангел ховався в віялах крил;
Шелестівши смальтою плаття,
Носив у закутинах губ
Рожеву придавлену квітку
З дитячого молитовника.
Поселений у штукатурці,
Стрясав слимаковим руном,
Ронивши золото по каплиці.
Метеликом бився в Давидовій арфі,
Мотався в коси святої Євлалії,
І врешті святці відправили ангела.
Він тер свої очі в притворі —
Непотрібний підкидьок.
Ми забрали його додому,
Обтерли заплакані щоки
І потішили: «Будь нашим птахом!»
Він висів на срібних крайках над ліжком
І хата сіяла в старому золоті.
А потім ангел-шибайголова
Почав читати чужий щоденник,
Рисувати в книжках,
Вередувати при столі,
Видувати бульбашки на стеблі.
Тепер напинає на лук з гадючим узором
Індійські, затруєні стріли...

БАЛЯДА ПРО ВІТЕР І ДОЩ

Вітер, що в яворовій чуприні
Моргав бровами крізь сон,
Аж явір скрипів старими скрипками,
Ковтнув іспросоння усмішку дівочу,
(Блискавицю, а він і не знав!)

Дівчина мила конопляні коси в ставу:
«Вітре, біжим погратися в піжмурки!»
Дзвонила сережками з вовчих ягід,
Віяла віями з кухлика личка.
«Зовсім розпещена», — думав вітер.

Вітер сказав їй: «Буде з нас, годі,
Не тягни мене за рукав,
Не капай чим то за ковнір,
А то роздую все твоє плаття по стерні.
Пусти мене, ти, сяка-така!

В мене немає часу, я ладен
Налякати в маківках страхопуда,
Розігнати три копи вітрогонів зі школи,
Затанцювати гопака на майдані,
Одним словом, корисну робити роботу!»

Дівчина сіла собі на горб,
На брови насунула хмаряний гриб.
«Хіба помиритися?» — думав Вітер.
Але вона заплітала веселку дрібушкою.
І дивилася через річку.

Вітер пішов з руками в кишені
По заулках, посвистуючи;
Всі гадали: «Он — пройдисвіт!» —
Коли він уперто старався не думати
Про сяку-таку в вовчих ягодах.

Богдан Рубчак

ДО КЛЮ

А все ж таки ти — тільки корч гістерії,
Клю. Злива на гранітних плитах.
Хвилинний скорпіон на сталактитах,
аналах абсолютної історії.

Твій монумент — оклепаний, оплаканий —
розсиплеться на ринь столапим тропам.
Листва і комашня покриє трупом
прегордий герб, в крові блакитній плеканий.

В калейдоскопі, пишнім позолотою,
промигнеш у кількох ярих фігурах;
а потім час — як сніг хрести на горах —
увінчить бюсти вічністю золотою.

Гніздом щурів, червивою державою
кольчуги стануть, корогви, корони —
і раті рани, перемоги руни
зрівняє цвіль байдужістю іржавою.

Зламай перо і меч на скельнім епосі,
в музеї моху здай епохи, шати —
бо плющу підступ, хащів чорні чоти
не переможеш ні в бою, ні в записі.

БАЛЬЗАК

З-під шарів жиру, з-під тіла брил,
з масиву торса у плюші вицвілім —
виросли мислей гнівогріві бори,
і вибухло слово, гостріше вистрілів.

З бескеть безсоння, із снів сніти .
і з самоти, що втомила сітями —
в каменях томів — стоголосі світи
сил сузір'ями, доль суцвіттями.

Борги торгових — брудний бандаж
на скарг ячання, на серця клекоти,
на те, щоб совість — безпощадний жандарм —
не змушувала щовечора кликати.

Незграбний плиг на арен паркет,
валилом, блазнем — на спалень килими,
щоб «діти віку» з рахітичних ракет
посміхнулись хоч раз зубами зогнилими.

І знову — з північчю віч-на-віч —
змагання корч безгранними грищами.

Щоб, взявшись цвіллю романтичних сторіч,
в палітурках гнилих лягти на горищах.

БАРОККОВИЙ ВІРШ

В дорозі в настольне місто
з хребтами мостів ребрастих —
в місто безвісте, без вістер
у вітру гучних тавернах,
без цвинтарів, вічно вірних,
без фресок репаних страстей,
без плюшів, без хтивих люстер —
на крок до пропасті в нерість
спинюсь, до кореня зморений,
спочину, до крику чорний.

Віти твої захистять,
не впускають нахабність простору —
пальців росисте листя
остудить гарячку стегон,
запестить пустинний стогін
піснями, від раю простими.
На мить проказа остигне
ледь-ледь помітними стигмами —
і гість із дикого поля
засне у сірому погляді.

ПІДСТУП

Коцарює, царює січень —
на промінницю сплив білок.
У світлицю серпневих свічень
він мерзких навів наволок,

на оселі слив соконосних
зимнокровних полків наслав.
Бранок нагих і соннокосих
знеславляє блідий васаль.

Твого тіла полям пологим
і борам полинових брів
я був леготом і погодою —
найніжніший з володарів.

Але січня цинічна ницість
зледенила поліття слів.
Засліпив він твої зіниці
та узяв собі на послів.

МІСЬКІ ДЕРЕВА

Дерева мліють, утомлені,
закляті у повінь поглядів,
у стіни безкровні міста.

Мислі жорстокий камінь
обезчещує віток молодість,
скалічує весен листя.

Вічні струмені коренів
в'ються у північ первісну
від днів безкорінних, безкорих.

Шукають під бруків струпами,
під бездонними стопами
обіцяну землю бору.

Федеріко Гарсія Льорка

Із "Libro de Poemas"

СТАРИЙ ЯЩУР

26 липня 1920 р.

(Вега де Сухайра)

На порепаній стежці
я бачив старого ящура
(краплину крокодила)
у задумі.

У своїм зеленім фраку
абата диявола,
завжди коректний,
у твердім комірці,
він має сумний вигляд
старого професора.
Ці вицвілі очі
розбитого мистця,
о, як вони дивляться на пополудень,
що зімлів.

Чи це ваша прогулянка
підвечірня, мій приятелю?
Не забувайте свого кийка, ви ж бо
дуже старі, пане Ящуре,
і діти в селі
можуть вас налякати.
Що ви шукаєте на цій стежці,
короткозорий філософе,
коли непевний привид
серпневого пополудня
розвалив обрій?

Чи ви шукаєте синьої милостині
умираючого неба?
Копієчку зорі?
Чи може

ви прочитали томик
Лямартіна і вас приваблюють
плятерескові тріолі
пташок?

(Ти споглядаєш на сонце, що заходить,
і людським жаром
світяться твої очі,
о, драконе жаб!
Твоїх ідей гондолі
без весел перепливають
тьмяні води
твоїх випалених зіниць.)

Чи, може, ви шукаєте
красуні ящірки,
зеленої, як хліба
у травні,
як коси
сплячих криниць,
яка знехтувала вами
і покинула вас самих на вашім полі?
О, солодка ідиліє, розбита
серед свіжої осоки!
Та ви жийте! До чорта з всім!
Ви мені подобається.
Мотто «Я проти зміїного
кодла» тріумфує
у цьому товстому підборідді
католицького архієпископа.

Вже сонце розпустилося
у чашці гори,
і каламутять шлях
отари.

Прийшла година прощання,
залишіть вузьку стежку
і не продовжуйте
роздумувати.
Що за місце для розглядання зір
будете мати,
коли вас споживатимуть хробаки
без поспіху.

Вертайте до вашої хати,
що під селом цвіркунів.
Надобраніч вам, мій приятелю,
шановний пане Ящуре!

Вже обезлюднюється поле,
гаснуть гори,
і порожніє шлях.
Тільки час-до-часу
кує зозуля у затінку
тополь.

Із "Canciones"

МУШЛЯ

Для Наталії Хіменес

Принесли мені мушлю.

У ній співає
море, таке, як на мапі.
Моє серце
наповняється водою
повною рибок
із тіней і срібла.

Принесли мені мушлю.

ПЛАЧЕ ЯЩУР

Для Мадмуазель Тересіти Гільєн
яка грає на піаніно зі семи нотами

Плаче ящур.
Плаче ящірка.

Ящур і ящірка
у білих хвартушках.

Загубили ненароком
свій весільний перстень.

Ой, свій перстеник з олива,
ой, свій олив'яний перстеник!

Велике та безлюдне небо
несе птахів у своїм бальоні.

Сонце — повновидий капітан
у сатиновім жилеті.

Дивіться, які вони старі!
Які старі ці ящури!

Ой, як вони плачуть і плачуть,
ой, як вони гірко плачуть!

ДЕРЕВО, ДЕРЕВО

Дерево, дерево,
сухе й зелене.

Дівча білолице
збира оливки.
Вітер, коханець веж,
обніма її за стан.
Проїжджали чотири вершники
на конях андалусійських,
в одягах синіх та зелених
і в довгих темних плащах.
«Ходи в Гранаду, дівчино!»
Дівчина їх не чує.
Проходили три тореро,
з високими станами,
в одягах барви помаранчі
і з шаблями зі старого срібла.
«Ходи в Севілью, дівчино!»
Дівчина їх не чує.
Коли пополудень став
багряним, і його світло потемніло,
проходив хлопець, несучи
троянди й мирти місяця.
«Ходи в Гранаду, дівчино!»
І дівчина його не чує.
Дівчина білолиця
далі збира оливки,
зі сірою рукою вітру
на її стані.

Дерево, дерево,
сухе й зелене.

Із "Romancero gitano"

СОМНАМБУЛІЧНИЙ РОМАНС*

Для Гльорії Хінер та Фернандо де Льос Ріос

Зелене, як люблю зелене!
Зелений вітер! Гілки зелені!
Корабель серед моря,
і кінь на горі!
Із тінню на стані
вона снить сні на своїм балконі,
з зеленим тілом, волоссям зеленим,
і з очима з холодного срібла.
Зелене, як люблю зелене!
Під циганським місяцем
речі глядять на неї,
та вона їх не бачить.

Зелене, як люблю зелене!
Великі зорі інею
приходять із рибою тині,
що відчиняє дорогу світанку.
Фігове дерево тре вітер
наждачним папером своїх гілок,
і гора, підступний кіт,
їжитья гіркими агавами.
Та хто прийде?... І звідки?...
Вона жде на своїм балконі,
з зеленим тілом, зеленим волоссям,
снячи про гірке море.

— Друзе, я хочу промінати
мого коня на твою хату,

*) Романс — народня форма еспанської поезії, колись співаної.

моє сидло на твоє дзеркало,
мій ніж на твоє покривало.

Друже, я кривавлю
ген від перевалів Кабри.

— Якби це було в моїй силі, хлопче,
я зробив би це радо.

Та я вже не є я,
і моя хата вже не моя хата.

— Друже, я хочу вмерти
пристойно, у моїм ліжку.

У ліжку з заліза, якщо можливо,
покритому голландським простиралом.

Не бачиш, яку рану ношу,
від серця до самого горла?

— Триста чорних троянд
несеш у своїй білій пазусі.

Твоя кров сочить і пахне
довкруги твого пояса.

Та я вже не є я,
і моя хата вже не моя хата.

— Тоді хоча допоможи мені підвестися
до високих бальконів,
допоможи мені, допоможи,
до зелених бальконів,
до бальконів місяця,
де лунає вода.

І підіймаються двоє друзів
до високих бальконів,
лишаючи сліди крові,
лишаючи сліди сліз.

Тремтіли на дахах
бляшані ліхтарі.

Тисяча скляних тамбуринів
ранили світанок.

Зелене, як люблю зелене,
зелений вітер, гілки зелені!
Підіймалися двоє друзів.
Довгий вітер лишав
у роті дивний смак
жовчі, м'яти й васильків.
Друже! Де вона? Скажи мені!
Де твоя гірка кохана?
Скільки разів вона ждала на тебе?
Скільки разів вона ждала тебе
зі свіжим обличчям, чорним волоссям,
на цім зеленім бальконі!

Над лицем водозбору
захиталася циганка,
з зеленим тілом, зеленим волоссям,
і з очима з холодного срібла.
Ледяна сопля місяця
підтримує її над водою.
Ніч стала інтимною,
як невеличкий майдан.
П'яні жандарми
грюкали в двері.
Зелене, як люблю зелене!
Зелений вітер! Гілки зелені!
Корабель серед моря!
І кінь на горі!

Переклади Юрія Тарнавського

З "Poeta en Nueva York"

ТВОЄ ДИТИНСТВО В МЕНТОНІ

Так, твоє дитинство вже легенда фонтанів

— Хорхе Гільєн

Так, твоє дитинство вже легенда фонтанів.
Поїзд і жінка, що наповняє небо.
Твоя боязка самотність у готелях,
і твоя чиста маска іншого знаку.
Це дитинство моря і твоя тиша,
де тріскали розумні склянки.
Це твоє туге незнання, де
мій тулуб був обмежений вогнем.
Я дав тобі взірєць кохання, Аполлонівський чоловіче,
плач з захопленням соловейком,
але ти, пасовисько руїни, тоншав
для коротких і непевних снів.
Думка протилежного, світло вчорашнього,
показники й знаки можливого.
Твій стан з піску без спокою
супроводить тільки сліди, що не ведуть угору.
Та я мушу шукати по кутках
твою літеплу душу без тебе, яка тебе не розуміє,
з болем ув'язненого Аполлона,
яким я розбив маску, що ти носиш.
Там, леве, там, гніве неба,
я тобі дозволю пастися на моїх щоках;
там, синій коню мого божевілья,
живчику туманности і мала стрілко на годиннику,
я мушу шукати камені скорпіонів
і сукенки твоєї дитячої матері,
плач опівнічний і роздерте сукно,
що зняло місяць зі скроні мертвого.

Так, твоє дитинство вже легенда фонтанів.
Душе дивна порожнечі моїх жил,
мушу тебе шукати, малу і без коріння.
Завжди кохання, мій коханий, ніколи кохання!
О, так! Я кохаю. Мій коханий, мій коханий! Лишіть мене.
Не затикайте мені рота, ви, що шукаєте
колосья Сатурна в снігу,
або каструєте тварин у небі,
в лікарні і в лісі анатомії.
Мій коханий, коханий, коханий. Дитинство моря.
Твоя літепла душа без тебе, яка тебе не розуміє.
Мій коханий, коханий, лет сарни
по безконечних грудях білини.
І твоє дитинство, мій коханий, і твоє дитинство.
Поїзд і жінка, що наповняє небо.
Ні ти, ні я, ні повітря, ні листки.
Так, твоє дитинство вже легенда фонтанів.

Переклад Патриції Каліни

ОДА ДО КОРОЛЯ ГАРЛЕМА

Ложкою
він крокодилам видовбував очі
і періщив гузиці мавп.
Ложкою.

Правічний вогонь дрімав у кремені
і скарабеї, п'яні анісетом,
забували мохи села.

Той старик, оброслий грибами,
ішов туди, де голосили негри.
Скрипіла ложка короля,
і приїжджали цистерни гнилої води.

Троянди тікали по лезах
останніх ятаганів вітру,
і на купах шафрану
діти розчавлювали вивірок,
шаріючи у звихненому шалі.

Треба мости перейти
і дійти до чорного червеню,
щоб пахощі легень
нам ударили в скроні одягом
гарячого ананасу.

Треба вбити білявого продавця горілки,
усіх друзів яблука і піску,
і треба бити затиснутими кулаками
жидівочок, що трепечуться, повні бульок,
щоб король Гарлема співав із своїм людом,
щоб крокодили спали довгими шерегами
під азбестовим місяцем,
і щоб ніхто не сумнівався в безмежній красі
пир'яних мітелок, терток, каструль і латуння.

О, Гарлеме! О, Гарлеме! О, Гарлеме!
Нема таких мук, як твої пригноблені очі,
як твоя скорчена кров у темній екліпсі,
як твоє багряне насильство, глухоніме у півтемряві,
як твій ув'язнений король у лівреї сторожа.

Ніч мала тріщину
і тихі саламандри із слонової кости.
Американські дівчата
носили дітей і монети в череві,
і хлопці тратили притомність,
потягаючися хрестом.

Це вони.
Це ті, що смокчуть срібний віскі
біля вулканів
і ковтають шматочки серця
по замерзлих горах ведмедя.

У ту ніч король Гарлема
твердючою ложкою
крокодилам видовбував очі
і перішив гузиці мавп.
Ложкою.

Негри розгублено плакали
між парасолями і золотими сонцями,
мулати розтягали гуму і прагнули дійти до білого торса,
і вітер туманив дзеркала
і рвав танцюристам жили.

Негри, Негри, Негри, Негри.

Кров не має дверей у вашій ночі, простертій навznak.
Немає червеню. Лютує кров під шкірами,
жива на шипі кинджала і на грудях ляндршафтів
під кліщами і помелами небесного місяця-рака.

Кров, яка тисячами шляхів шукає заборощених смертей
і попелу нарда,
підкошених скам'янілих небес, де планетні колонії
котилися б піском берегів з покинутими предметами.

Кров, що дивиться повільно, крадькома,
видушена з еспарти, нектар підземелля.
Кров, яка окисляє пасат, забутий у слідах,
і розчиняє метеликів на шибах.

Це та кров, що пливе, що припливе
через дахи й тераси, всюди,
щоб випалити хлорофіл білявих жінок,
щоб стогнати край ліжок перед безсонням умивальниць
і розбризкатись у світанні тютюну і тьмяної жовтини.

Треба тікати,
тікати за роги вулиць і замикатись в останніх поверхах,
бо серцевина лісу просочиться крізь щілини,
щоб лишити в вашому тілі легенький слід екліпси
і штучний сум побляклих рукавиць і хемічних троянд.

◆

У велемудрому мовчанні
офіціанти, і кухарі, і ті, що вичищають язиком
рани мільйонерів,
шукають короля по вулицях або в кутах салітри.

Південний вітер з дерева, перекошений в чорній твані,
плює в розбиті кораблі і забиває шпильки в свої плечі;
південний вітер, що несе
іклища, соняшники, абетки
і вольтову батарею з настоящими осами.

Забуття лягло трьома краплинами чорнила на моноклі,
кохання відбивалося в єдиному обличчі, незримому на
поверхні каменю,
стрижні і вінчики komponували на хмарах
пустелю стебел без однієї троянди.

◆

Наліво, направо, на півдні і на півночі
підіймається мур, нечулий
до крота, до леза води.
Не шукайте, негри, щілини,
аби знайти безконечну маску.
Шукайте могутнє сонце осереддя,
що гуде вуликом ананаса.
Сонце, що прослизає лісами,
певне того, що не знайде німфи,
сонце, що нищить числа і ніколи не переплило крізь сон,
татуйоване сонце, що спливає рікою
і реве, переслідуване кайманами.

Негри, Негри, Негри, Негри.

Ніколи змія, ні зебра, ні мул
не бліднули перед смертю.
Лісоруб не знає, коли погасають
крикучі дерева, які стинає.
Чекайте під рослинною тінню вашого короля,
щоб цукута, будяк і кропива повалили останні дахи.

Тоді, о негри, тоді, тоді,
зможете в шалі цілувати колеса вельосипедів,
парувати мікроскопи в дуплах вивірок
і танцювати нарешті, без сумніву, тоді як наїжені квіти
убиватимуть нашого Мойсея майже в плавнях небес.
О, Гарлеме, замаскований!
О, Гарлеме, загрозений натовпом безголових костюмів!
До мене доходить твій гомін,
твій гомін, що проходить крізь стовбури й ліфти,
крізь сірі смуги,
якими пливуть твої зубаті автомобілі,
крізь мертві коні і дрібненькі злочини,
крізь розпач твого великого короля
з бородою, яка вливається в море.

Переклад Вольфрама Бурггардта

ОДА ДО ВОЛТА ВІТМАНА

Над Іст Рівером і в Бронксі
хлопці співали з оголеними станами,
з мастилом, колесом, шкурою й молотом.
Дев'яносто тисяч гірників добувало срібло із скелі
і діти креслили драбини і перспективи.

Але ніхто з них не спав,
ніхто не хотів бути рікою,
ніхто не любив широкого листа,
ніхто — голубого язика пісків.

Над Іст Рівером і в Квінсборо
хлопці боролися з індустрією,
і жида продавали фавнові річки
троянду обрізання,
і небо виливало мостами й дахами
табуни бізонів, гонених вітром.

Але ніхто не спинявся,
ніхто не хотів бути хмарою,
ніхто не шукав папороті,
ні жовтого колеса тамбурина.

Коли впливе місяць,
закрутяться шків, щоб повалити небо;
низанка голок окружить пам'ять,
і домовини заберуть усіх, що не працюють.

Нью-Йорк багна,
Нью-Йорк дроту і смерті.
Якого янгола таїш у своєму лиці?
Який пророчий голос висловить правду пшениці?
Хто оповість жаске сновиддя твоїх заплямлених анемон?

Ні на хвилину, старий, вродливий Волте Вітмане,
я не спускав з очей твою бороду, повну метеликів,
ні твої вельветові плечі, стерті місяцем,
ні твої стегна незайманого Аполлона,
ні твій голос — колону попелу;
старче, гарний, як мряка,
що стогнав, наче птах
із статтю, прошитою голкою,
о вороже сатира,
вороже виноградного листя,
що любив тіла під шорстким полотном.
Ні на хвилину, мужня вродо,
що серед куп вугілля, реклям і вагонів
мріяла бути рікою, спати рікою
з товаришем, що вклав би тобі в груди
маленький біль нетямушого леопарда.

Ні на хвилину, Адаме крови, о муже,
самотній чоловіче в морі, старий, вродливий Волте
Вітмане,
бо по терасах,
згуртовані в барах,
виповзаючи гронами з кльоак,
тремтячи між ногами шоферів,
або кружляючи по плятформах абсенту
снили про тебе, Волте Вітмане, педерасті.

І він також! Також! І кидаються
на твою бороду, ясну й непорочну,
білявці півночі, негри пісків,
юрби криків і жестів,
неначе коти, неначе гадюки,
педерасті, Волте Вітмане, педерасті,

каламутні від сліз, тіла для бича,
для чобота чи укуса об'їздника.

І він також! Також! Заплямлені пальці
показують на берег твого сну,
коли приятель їсть твоє яблуко
з легеньким посмаком бензини
і сонце співає животами
хлопців, що граються під мостом.

Але ти не шукай очей подряпаних,
ні найчорніших багон, куди занурюють дітей,
ні мерзлої слини,
ні вигинів, пораниених наче жаб'ячі черева,
що їх волочать педераста по терасах і автомобілях
під бичування місяця на перехрестях жаху.

Ти шукав голого тіла, що було б рікою,
буйволом, сном, що з'єднав би колесо з водними зелями,
батьком твоєї агонії, камелією смерти,
і що стогнало б у полум'ї твого таємного тропіка.

Бо справедливо, щоб муж не шукав своїх втіх
в нетрях крові грядучого ранку.
В небі є береги, що обминають життя,
і є тіла, що не мусять повторятися на світанні.

Агонія, агонія, сон, шумування й сон.
Цей світ, мій друже, — агонія, агонія.
Мертві розкладаються під годинником міст,
війна минає, ридаючи з мільйоном сірих шурів,
багаті дарують своїм полюбовницям
освітлених конаючих малят,
і життя — ні святе, ні шляхетне, ні добре.

Людина, коли хоче, може вести бажання
коралевою жилою чи небесною нагістю.
Завтра наші кохання будуть скелями і Час
сонним леготом у гіллі.

Тому не підношу свого голосу, старий Волте Вітмане,
проти хлоп'яти, що пише
дівоче ім'я на своїй подушці,
ні проти хлопця, що вдягається молодого
в темряві гардероби,
ні на самотніх, які в казино
випивають з гидотою рідину проституції,
ні на мужчин із хтивим поглядом,
що кохають мужчин і палять уста мовчанням.
Але на вас, педерасти міст,
набряклої плоті й гидотних думок,
матерей твані, шлюх, безсонних ворогів
Кохання, що дарує гірлянди радості.

Завжди проти вас, що юнакам даєте
краплини брудної смерті з гіркою отрутою.
Завжди проти вас,
Fairies Північної Америки,
Pajaros Гавани,
Jotos Мехіко,
Sarasas Кадіса,
Apios Севільї,
Cancos Мадріда,
Floras Аліканте,
Adelaidas Португалії.

Педерасти усього світу, убивці голубів!
Невільники жінки, суки її будуарів,
розкриті на площах гарячкою вахляря
або скриті в заляклих краєвидах цикути.

Хай не буде пощади! Смерть
витікає з ваших очей
і групує сірі квіти на березі твані.
Хай не буде пощади! Тривога!
Хай збентежені, чисті,
клясичні, благальні, позначені,
вам закриють браму розпусти.

І ти, вродливий Волте Вітмане, спи на березі Гадсона
з бородою до полюса і руками розкритими.
М'якою глиною чи снігом твій язик закликає
друзів на поминки по твоїй газелі без тіла.
Спи, не зосталось нічого.
Танець мурів хвилює левади,
і Америка тоне в риданні і машинах.
Я хотів би, щоб сильний подув найглибшої ночі
зірвав квіти і букви з арки, де спиш,
і щоб чорна дитина сповістила білим у золоті
володарство колосся.

Переклад Віри Вовк і Вольфрама Бургардта

Поза збірками

ГОЛОСІННЯ ЗА ІГНАСИОМ САНЧЕСОМ МЕХІЯСОМ

1. Поранення і смерть

О четвертій пополудні.
Була точно четверта пополудні.
Приніс хлопчина біле простирало
 о четвертій пополудні.
Уже готовий козуб із вапном
 о четвертій пополудні.
А решта була смерть і тільки смерть
 о четвертій пополудні.

Із вітром полетіло клоччя вати
 о четвертій пополудні.
Ідкий оксид розсіяв скло і нікель
 о четвертій пополудні.
Змагається голубка з леопардом
 о четвертій пополудні.
І бореться стегно із скорбним рогом
 о четвертій пополудні.
Застугоніла басова струна
 о четвертій пополудні.
Гуділи дзвони миш'яку і диму
 о четвертій пополудні.
На перехрестях збилися групи тиші
 о четвертій пополудні.
І тільки бик з розгону вверх до серця!
 о четвертій пополудні.
Коли вже наближався сніжний піт
 о четвертій пополудні,
коли арена залилася йодом

о четвертій пополудні,
незрима смерть поклала яйця в рану
о четвертій пополудні.
О четвертій пополудні.
Точно о четвертій пополудні.

Труна з колесами йому за ліжко
о четвертій пополудні.

Кістки і сопілки свистять у вухах
о четвертій пополудні.

І бик ричить в високому чолі
о четвертій пополудні.

Переливались барви смертних мук
о четвертій пополудні.

Іздалека уже повзла гангрена
о четвертій пополудні.

Сурмою ірис пронизав пахвину
о четвертій пополудні.

Горіли рани ярими сонцями
о четвертій пополудні,

і юрми розбивали шиби вікон
о четвертій пополудні.

О четвертій пополудні.

О, нестерпна четверта пополудні!

На всіх годинниках була четверта!

Була четверта, в тіні, пополудні!

II. Пролита кров

Я не хочу бачити!

Покличте місяць білявий,
бо я бачити не хочу
піску із кров'ю Ігнас'я.

Я не хочу бачити!

Місяць розкритий навстежень.
Спокійний табун туману
і сіра арена сну
з вербами біля огради.

Я не хочу бачити!

Мій спогад вогнем палає.
Закличте мені ясминів
з біленькими пелюстками!

Я не хочу бачити!

Корова старого світу
сумним язиком лизала
морду іржавої крові,
що на піску розлилася,
і в Гісандо древні тури,
майже смерть і майже камінь,
ревіли крізь два сторіччя,
стомлені землю топтали.
Ні.

Я не хочу бачити!

З важкою смертю на плечах
Ігнасьйо іде східцями.
Хотів шукати світанку,
але світанку не стало.

Шукав свій різьблений профіль,
та сон його затуманив.
Шукав красу свого тіла,
та кров на нього зіяла.
Не кажіть, щоб я дивився!
Не хочу знати фонтана,
що змагає в безсиллі,
фонтана, що осліплює
камінні лави і ллється
по вельветі і шкірянках
ненаситної юрби.
Хто кричить, щоб я поглянув!
Не кажіть, щоб я дивився!

Він не заплющив очей
перед гострими рогами,
тільки страшні матері
голови звели поважно.
І таємно по всіх пасовиськах
гомоніли вітри голосами,
що кричали небесним бикам,
вожакам білосорих туманів.
Не було гранда в Севільї,
що міг би з ним порівнятись,
ні серця, як його серце,
ні шпади, як його шпада.
Була наче річка левів
його снага нездоланна,
і як мармурове торсо
його різьблена розважність.
Дух андалюзького Риму
голову німбом осяяв,
і сміх його квітнув народом
свіжого дотепу й тями.

Що за тореро в арені!
На горах — що за горянин!
Який він м'який з колоссям!
Який твердий з острогами!
Який він ніжний з росою!
Який сліпучий на святі!
Який нещадний з останніми
бандерільями потали!

Тепер він поринув в сон.
Тепер йому мох і трави
своїми певними пальцями
розтулюють квітку чашки.
Його кров пропливає, як пісня,
співає в драговинах і полянах,
прослизає по ожеледі рогів,
без душі коливається в тумані,
набігає на тисячі копит
і довгим язиком, смутним і тьмяним,
вливається в баюру смертних мук,
де мерехтить Гвадальківір зірками.
О, білий муре Еспанії!
О, чорний туре страждання!
О, тверда крові Ігнас'я!
О, соловейку артерій!
Ні.

Я не хочу бачити!
Немає чаші, що її вмістила б,
немає ластівок, що випили б її,
ні інею, що остудив би світлом,
немає пісні, ані повені лілей,
ані кристалу, що покрив би її сріблом.
Ні.
Я не хочу бачити!!

III. Присутність тіла

Граніт, немов чоло, в якому стогнуть сні
без звинної води, ні мерзлих кипарисів.
Граніт неначе плечі, які несуть віки
з деревами ридання, з планетами й стрічками.

Сивавий дощ спішився назустріч ніжним хвилям,
що підносили вгору зрешечені рамена,
щоб не піймав його повержений граніт;
що ламає суглоби та не вбирає крові.

Тому що камінь ловить насіння й хмаровиння,
кістяки соловейків і сутінних вовків;
та не дає ні звуку, ні вогню, ні кристалу,
лиш арени й арени і арени без мурів.

Тепер лежить на камені Ігнасіо ясенородний.
Скінчилося; та що це? Подивіться на нього:
йому покрила смерть лице сірчаним пилом
і насадила голову нічного мінотавра.

Скінчилося. Дощі йому течуть крізь зуби.
Повітря навіжене завалює легені,
і Любов, що набрякла сльозами сніговими
зігріває себе на верхах пасовищ.

Що кажуть? Залягає глибокий сморід тиші.
Ось перед нами тіло, що розпливється димом,
ось витончена форма, де грали соловейки,
і де сьогодні зяють тільки діри бездонні.

Хто смів жужмити саван? Він говорить неправду!
Ніхто тут не співає, ніхто в куті не плаче,
ні коле острогами, ні проганяє змія;
я нічого не хочу, тільки широкі очі,
щоб побачити тіло, що не знайде спокою.

Нехай прийдуть мужчини з твердими голосами,
що гнуздають мустангів і приборкують ріки,
мужчини з кістяками, дзвінкими наче криця,
і що співають ротом, повним кременю й сонця.

Хай вони стануть тут! Перед самим гранітом.
Перед холодним тілом з перетягим повіддям.
Нехай вони покажуть, нехай скажуть, де вихід
для цього палядина, закованого смертю.

Нехай вони покажуть голосіння, як річка
з крутими берегами і лагідним туманом,
аби тіло Ігнас'я відлинуло у безвість,
і не сопили ніздрі биків йому в обличчя.

Хай відлине в округлу бліду арену місяця,
що в юності вдає бичачі скорбні роги;
хай з рибами відлине у безпісенний морок,
у білу гущину зледенілого диму.

Не хочу, щоб вкривали йому лице хустками,
щоб до смерти звивав, яка лягла на тіло.
Спи, Ігнасйо! Не слухай гарячого ричання.
Спи, лети, спочивай. Навіть море вмирає!

IV. Відсутність душі

Тебе не знає бик, ні смоківниця,
ні коні, ні мурашки твого дому.
Тебе не знає хлопець, ні полудень,
тому що ти помер назавжди.

Тебе не знає каменя хребет,
ані жалобний шовк, в якому тлієш.
Тебе не знає безголосий спогад,
тому що ти помер назавжди.

Прийде осінь, затрубить нам у мушлі,
грона туману й гори табунами,
та ніхто не загляне в твої очі,
тому що ти помер назавжди.

Тому що ти помер назавжди,
як усі, що померли на Землі,
як усі, що померли і забулись
у безіменній купі згаслих псів.

Ніхто тебе не знає. Ні. Але я тебе славлю.
Я славлю на майбутнє твій профіль, твою грацію
і незрівнянну зрілість твого знання і ума,
твою жадобу смерті і посмак її уст,
і сум, який таїла твоя мужня веселість.

Пройдуть довгі віки, поки знову народиться
такий андалузієць, багатий на пригоду,
я славлю його звабу словами, що зітхають,
і пригадую тужний легіт в оливних вітах.

Переклад Вольфрама Бургардта

ОМЕГА

(Пісня для мертвих)

Трави.
Відрубаю собі правицю.
Пожди.
Трави.
Маю одну рукавицю з шовку, другу зі ртуті.
Пожди.
Трави!
Не хлипай. Тихо, щоб нас не почули.
Пожди.
Трави.
Статуї впали,
як відкрилася навстяж брама.
Тра-а-ави-и-и!!

Переклад Віри Вовк

ПРО АВТОРІВ

ЕММА АНДІЄВСЬКА (1931)

Народилася в Юзівці. Живе в Мюнхені. Твори: збірки поезій "Поезії" (1951), "Народження ідола" (1958), "Риба і розмір" (1961), "Кутки опостінь" (1963), та "Первіні" (1964), збірки новель "Подорож" (1955), "Тигри" (1962) і "Джалапіта" (1962).

БОГДАН БОЙЧУК (1927)

Народився в Західній Україні. Живе в Нью-Йорку. Твори: збірки поезій "Час болю" (1957), "Земля була спустошена" (1959), "Споминок любови" (1963) та "Вірші для Мехіко" (1964), драма "Поламани стежки" (1961). Кінчає антологію західньо-української поезії і працює над поемою "Подорож з учителем". Вірші надруковані тут є зі збірки "Мандрівка тіл".

ВОЛЬФРАМ БУРГАРТ (1935)

Народився в Мюнстері (Німеччина). Тепер живе в Лондоні, Онтаріо (Канада), де викладає іспанську літературу. Готує до друку антологію новітньої франко-канадської поезії українською мовою.

ВІРА ВОВК (1926)

Народилася в Бориславі. Живе в Ріо-де-Жанейро. Важливіші твори: збірки поезій "Елегії" (1956), "Чорні акації" (1961) та "Любовні листи княжни Вероніки" (1966), повісті "Духи і дервіші" (1956) і "Вітражі" (1961), перекладні антології поезії "Зелене вино" (1964) і "Жірасоль" (1966). Готує до друку українські переклади "Благовіщення" П. Кльоделя і "Тітанджалі" Р. Тагора.

ФЕДЕРИКО ГАРСІЯ ЛЬОРКА
(FEDERICO GARCIA LORCA) (1898-1936).

Одна з найбільших постатей еспанської літератури. Народився в Фуентевакерос, біля Гранади, в родині землевласника середньої руки. Студіював право, філософію та літературу, спершу в Гранаді, а опісля в Мадриді. Змалку навчався гри на фортепіані та гітарі, і до кінця життя цікавився музикою, збираючи та аранжуючи народні пісні. Займався теж мистецтвом, і в 1927-ім році, з ініціативи його приятеля Сальвадора Далі та інших катальонських мистців, відбулася в Барселоні виставка його рисунків. В 1932-ім році роз'їжджає по Іспанії на чолі ним організованої університетської театральної трупи "La Barraca" класичним еспанським репертуаром.

В 1918-ім році виходить його перша книжка — збірка нарисів *Impresiones y paisajes*, в 1920-ім поставлена в Мадриді його перша п'єса, *El maleficio de la mariposa*, а в 1921-ім році появляється його перша збірка поезій *Libro de poemas*. Далі слідують збірки *Poema del cante jondo* (1921-1922), *Primeras canciones* (1922), *Canciones* (1921-1924) та *Romancero gitano* (1924-1927), що приносить йому велику популярність. В міжчасі появляється декілька його нових п'єс, з яких найважливіша *Mariana Pineda* (1925). В усіх цих творах, а особливо в поезіях, Льорка є під великим впливом еспанського фольклору, як теж і Хуана Рамона Хіменеса. В роках 1929-1930 Льорка перебуває в Нью-Йорку, як студент Колумбійського університету, і серед незвичного та чужого йому середовища продукує потрясаючу збірку сюрреалістичної поезії, *Poeta en Nueva York*, що вийшла аж після його смерті. Роки 1930-1935 Льорка присвячує здебільшого театрові, пишучи *La zapatera prodigiosa* (1930), *Amor de Don Perlimplín* (1931), *Retablillo de Don Cristobal* (1931), *Bodas de sangre* (1933), *Yerma* (1934), та *Dona Rosita la soltera* (1935). В 1934-ім році гине, убитий биком, його приятель, тореро Ігнасіо Санчес Мехіас, і з цієї нагоди Льорка пише *Llanto por Ignacio Sanchez Mejías*, в якому сюрреалістичні мотиви вже поєднуються з традиційними еспанськими. В 1935-ім році пише *Seis poemas galegos* мовою гальего, а в 1936-ім *Divan del Tamarit*, збірку поезій, яка теж не вийшла за його життя, і в якій навазний сильний вплив класичної арабської поезії. В 1936-ім році теж кінчає трагедію *La casa de Bernarda Alba*.

В цьому році, два дні до вибуху еспанської громадянської війни, Льюрка виїжджав з Мадрид, де він проживав ще зі студентських часів, в Гранаду, на відвідини своєї рідні. Там його застас переворот, і в його перших бурхливих днях Льюрка є ув'язнений місцевими фаланхістами та серед невідомих обставин розстріляний (хоч деякі джерела датують його смерть аж 18-им серпня). Тіло його було поховане у невідомій могилі, яка, однак, тепер правдоподібно встановлена і нібито знаходиться в селі Вістер, в провінції Гранада.

Вибір віршів поміщений тут присвячуємо пам'яті Льюрки, у тридцятьріччя його смерті.

ПАТРИЦІЯ КИЛИНА (1936)

Народилася в Гелена, стеит Монтана (США). Тепер живе біля Нью-Йорку. Збірки поезій: Трагедія джмелів" (1961) та "Легенди і сии" (1964). Вірші надруковані тут є зі збірки "Рожеві міста", над якою працює.

БОГДАН РУБЧАК (1935)

Народився в Калущі. Тепер живе в Нью-Йорку. Збірки поезій: "Каміиний сад" (1956), "Промениста зрада" (1960) та "Дівчина без країни" (1963). Працює разом з Бойчуком над антологією західньо-української поезії.

ЮРІЙ ТАРНАВСЬКИЙ (1934)

Народився в Західній Україні. Тепер живе біля Нью-Йорку. Твори: збірки поезій "Життя в місті" (1956), "Пополудні в Поміпсі" (1960), "Ідеалізована біографія" (1964) та "Спомини" (1964), повість "Шляхи" (1961). Вірші поміщені тут є зі збірки "Без Еспанії", над якою працює.

